

ดารุณี บุญเต็ม. 2562. “การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการรับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าหลังจากการได้รับความรู้” ใน วารสารวิถีสังคมมนุษย์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม. หน้า 64-90.

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการมารับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดของ
ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าหลังจากการได้รับความรู้
Behavior comparison study of full dose of the rabies
vaccination for rabies-exposed patients afterreceiving
the knowledge.

ดารุณี บุญเต็ม

Darunee Boontem

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการรับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดหลังการให้ความรู้ในผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2560 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการรับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดหลังได้รับความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้าเป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (pre-experiment) กลุ่มตัวอย่างคือ คือผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าแล้วแพทย์พิจารณาให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ห้องอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลหนองบุญมาก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมาทุกรายโดยพิจารณาจากมีอายุ 15 ปีขึ้นไป กรณีผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้า อายุน้อยกว่า 15 ปี ชักถามผู้ปกครองแทนและยินดีตอบแบบสอบถาม จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทักษะคิดในการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีอัลฟาของครอนบาค ด้านความรู้ เท่ากับ 0.738 และด้านเจตคติ เท่ากับ 0.603 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2560 - 15 เมษายน 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอนุมานได้แก่ Paired samples t-test

ผลการวิจัยพบว่าด้านความรู้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังให้ความรู้เท่ากับ 8.94 ด้านทัศนคติมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติหลังการสอนเท่ากับ 29.80 ด้านการปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ยหลังการสอนเท่ากับ 28.34 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติ หลังการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการค้นพบดังกล่าว แสดงว่าควรมีการสอนผู้สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าโดยเน้นเรื่องสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด เป็นพาหะนำโรคพิษสุนัขบ้าได้ การมารับวัคซีนตามนัดและการประชาสัมพันธ์เรื่องการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า

คำสำคัญ: พฤติกรรม, วัคซีนพิษสุนัขบ้า

Abstract

In this study, the Behavior comparison of full dose of the rabies vaccination for rabies-exposed patients after receiving the knowledge was conducted in 2017. The objective in this preliminary experimental research was investigated the behavior comparison of full dose of the rabies vaccination for rabies-exposed patients after receiving the knowledge. The data was collected during 15th March to 15th April, 2017 by answering the questionnaire from 35 of rabies-exposed patients that the doctor has decided to vaccinate against rabies at the emergency room of Nong Bun Mak hospital, Amphoe Nong Bun Mak, Nakhon Ratchasima Province. Participants were patients older than 15 years or less than 15 years. In group of patients less than 15 years, the questionnaire has been answered by parents. The questionnaire consisted of 4 parts; general information, knowledge about the rabies, attitudes to vaccination and self-protection against rabies. The content validity and internal reliability (Cronbach's alpha) of the questionnaire were determined. Cronbach's alpha values of knowledge and attitude were 0.738 and 0.603, respectively. The data obtained from the interviews were analyzed using descriptive statistics i.e. percentage, mean and standard deviation and inferential statistics i.e. Paired samples t-test.

The results of the study revealed that the knowledge, attitude and self-protection behaviors of participants were significantly higher after receiving the information. The average score of knowledge, attitude and self-protection behaviors of the participants were 8.94, 29.80 and 28.34 respectively. Based on the above information, it should be publicized more and give knowledge about the carrier of rabies, full doses vaccination and self-protection against rabies.

Keywords: Behavior, Rabies vaccine

1. บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยเนื่องจากยังไม่มีทางรักษาโรคนี้ได้ผู้ป่วยต้องเสียชีวิตทุกราย (สุเมธ องค์กรบรรณคดีและคณะ, 2546) แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะได้ดำเนินการป้องกันโรคนี้โดยการฉีดวัคซีนให้กับสัตว์เพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแต่จากการศึกษาพบว่าร้อยละของการตรวจพบเชื้อในสุนัขที่มีประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคแล้วไม่ลดลงอย่างชัดเจน (ธีรพงศ์ ยืนยงโอบอาร, 2554) สำหรับการป้องกันในคนโดยการฉีดวัคซีนให้กับคนหลังสัมผัสโรคซึ่งเป็นมาตรการที่กระทรวงสาธารณสุขถือปฏิบัติแต่พบว่าผู้ที่สัมผัสโรคได้รับการฉีดวัคซีนครอบคลุมเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น ส่วนการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบก่อนสัมผัสโรคนั้นยังคงอยู่นอกแผนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุขแต่ได้ถือว่าเป็นวัคซีนเพื่อเลือกโดยอาจพิจารณาฉีดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีภาวะเสี่ยงต่อการสัมผัสโรคสูงเช่นสัตว์แพทย์การติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าส่วนใหญ่จะเกิดจากการถูกกัดจากสัตว์ที่มีเชื้อในน้ำลาย (สุเมธ องค์กรบรรณคดี และคณะ, 2546)

สัตว์ที่พบว่าป่วยเป็นโรคนี้นมากที่สุดและเป็นพาหะนำโรคที่สำคัญคือสุนัขร้อยละ 96 ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะสังคมไทยนิยมเลี้ยงสุนัขไว้เฝ้าบ้านๆ หลหลายตัวและผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้แก่สุนัขเลี้ยงของตนจึงส่งผลให้ประชาชนเสี่ยงต่อการถูกสุนัขกัดสูงโดยพบว่าในแต่ละปีจะมีผู้ถูกสุนัขกัดประมาณปีละ 1,300,000 รายผู้ถูกสุนัขกัดจะมีอายุตั้งแต่ต่ำกว่า 1 ปี-90 ปีกลุ่มอายุสูงสุดคือ 1-5 ปี รองลงมาเป็นเด็ก 6-10 ปี (สุรัชย์ ศิลาวรรณ และคณะ, 2551) นอกจากนี้จากการประเมินสภาพปัญหาของโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยจากรายงานการสอบสวนโรคเฉพาะรายพบว่าเมื่อประชาชนถูกสุนัขกัดไม่ให้ความสำคัญในการดูแลบาดแผลและยังเข้าใจผิดว่าสุนัขที่กัดถ้าอายุน้อยจะไม่ใช่โรคพิษสุนัขบ้าหรือเข้าใจว่าถูกกัดเนื่องจากความซุกซนหรือความซี้เล่นของลูกสุนัขจึงไม่ได้ไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (นิวัช เทพสง, 2551) บางรายนอกจากไม่มารับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้วยังไปรับการรักษาที่หมอมกลางบ้านหรือรักษาทางไสยศาสตร์ทำให้ผู้ถูกกัดเสียชีวิต (ประวิทย์ ชุมเกษียร, 2541) ผู้ที่ถูกสงสัยว่าสัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้ามีเพียงร้อยละ 17.2 เท่านั้นที่เคมีประวัติฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและผู้สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าดังกล่าวได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ร้อยละ 59.4 (นิวัช เทพสง, 2551) กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รายงานว่าผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า กว่าร้อยละ 80 เกิดจากถูก

สุนัขเลี้ยงที่ไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรค โดยปี 2557 เสียชีวิต 6 ราย, ปี 2558 เสียชีวิต 5 ราย และปี 2559 เสียชีวิต 7 ราย เนื่องจากไม่ไปพบแพทย์หลังถูกสัตว์กัดหรือข่วนสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดนครราชสีมาพบว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาไม่พบว่ามีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขเลย และจากสถิติ 3 ปีย้อนหลังในปี 2557 - 2559 มีผู้สัมผัสพิษสุนัขบ้าจำนวน 5,132 , 4,522 และ 6,084 ราย ตามลำดับโดยสัมผัสเชื้อจากสุนัขมากเป็นอันดับหนึ่ง แมวเป็นอันดับสอง และลิง กระรอก กระแต เป็นอันดับสาม (รายงานผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าสำนักโรคติดต่อทั่วไป กระทรวงสาธารณสุข)

โรงพยาบาลหนองบุญมากอำเภอหนองบุญมากจังหวัดนครราชสีมาเป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียงที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนมีอาชีพทำการเกษตรได้แก่ ทำนา และทำไร่มันสำปะหลัง ชุมชนเป็นชุมชนชนบท ประชาชนนิยมปลูกบ้านเรือนอยู่ในบริเวณเดียวกันไม่ค่อยสร้างรั้วและนิยมเลี้ยงสุนัขไว้เฝ้าบ้านทำให้มีผู้ที่ถูกสุนัขกัดในแต่ละปีเป็นจำนวนมากจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ถูกสุนัขรวมถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ กัดย้อนหลัง 3 ปีงบประมาณคือ พ.ศ. 2557, 2558 และ 2559 พบว่ามีจำนวน 809, 813 และ 876 ราย ตามลำดับอีกทั้งยังพบว่ามีผู้มารับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไม่ครบชุดย้อนหลัง 3 ปีงบประมาณมีจำนวน 55, 71, 85 รายตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 6.79, 8.73 และ 9.70 ตามลำดับค่าใช้จ่ายในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของโรงพยาบาล ย้อนหลัง 3 ปีงบประมาณคือ พ.ศ. 2557, 2558 และ 2559 พบว่าเป็นจำนวน 271,700 บาท, 270,600 บาท และ 308,825 บาทโรงพยาบาลจัดซื้อเองทั้งหมดตามลำดับและค่าใช้จ่ายในการฉีดเซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ย้อนหลัง 3 ปีคิดเป็นจำนวนเงิน 10,888, 114,472 และ 251,280 บาท ตามลำดับ (ข้อมูลจากกลุ่มงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลหนองบุญมาก, 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในแต่ละปีโรงพยาบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดซื้อวัคซีนเพื่อนำมาใช้ในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นจำนวนมากอีกทั้งจำนวนผู้ไม่มารับวัคซีนครบชุดหลังติดตามให้มาฉีด ก็มีจำนวนที่สูงมากขึ้น ย้อนหลัง 3 ปีงบประมาณคือ พ.ศ. 2557, 2558 และ 2559 พบว่ามีจำนวน 12 , 17 และ 27 ราย ทำให้โรงพยาบาลต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นในการเริ่มฉีดวัคซีนใหม่ผู้รับบริการสูญเสียเวลา เสียค่าเดินทางเพิ่มขึ้น พบว่าราคาค่าวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหากฉีดครบชุดจะมีราคา จากการติดตามผู้ไม่มาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามนัด สาเหตุเกิดจากเชื่อว่ามีสุนัขไม่บ้าเพราะเป็นสุนัขที่เลี้ยงดูไว้ที่บ้านและแจ้งว่าเป็นแผลเล็กน้อยไม่ต้องการฉีดต่อเนื่องและ

ແລກก็หายสนิทแล้ว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมการมารับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามนัดจนครบชุดก่อนและหลังการให้ความรู้ในผู้สัมผัสสัตว์พิษสุนัขบ้าที่ห้องอุบัติเหตุ - ฉุกเฉิน โรงพยาบาลหนองบุญมาก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงการให้บริการผู้สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าที่มีประสิทธิภาพคือมารับวัคซีนครบตามนัด และเพื่อลดต้นทุนการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในรายผู้สัมผัสเชื้อซ้ำซ้อน ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดคือไม่มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในเขตอำเภอหนองบุญมาก

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมารับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดหลังได้รับความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า

3. กรอบความคิด

3.1 ทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม (social support) มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ จากแนวคิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยการสนับสนุนจากครอบครัว บุคคลใกล้ชิดที่มีความสัมพันธ์กัน การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือในการที่จะช่วยเปลี่ยนความตั้งใจ ในการแสดงพฤติกรรมให้ไปสู่พฤติกรรมที่จะพิจารณาว่าวิธีการนั้นมีความเป็นไปได้หรือมีคุณค่าหรือไม่ ควรจะทำได้หรือไม่ ซึ่งจะก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพในทางที่ถูกต้อง (อภิญญา ศิริพิทยาคุณกิจ, 2553)

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม

ทฤษฎีการเรียนรู้ เบนจามินบลูมและคณะ (Bloom et al, 1956 : 60) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) พฤติกรรมด้านจิตใจ ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรมพฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิด ขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลาจะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อ ประสาท พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ

4. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (pre - experiment)

4.1 ขอบเขตการวิจัย

4.1.1 พื้นที่ในการศึกษา กำหนดพื้นที่ในการศึกษาในห้องอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลหนองบุญมาก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

4.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือประชาชนที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าและมารับบริการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลหนองบุญมาก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าแล้วแพทย์พิจารณาให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ห้องอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลหนองบุญมาก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมาทุกรายโดยพิจารณา และยินดีตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2535: 155)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1 ชุดแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วยคำถามปลายเปิด และปลายปิด จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ตัวเลือก 3 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ให้ตอบข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า สาเหตุ อาการการ

รักษาภาวะแทรกซ้อน และการดูแลตนเองเบื้องต้น ของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ตอบถูกให้ 1 คะแนนตอบผิดให้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 การวัดเจตคติจำนวน 10 ข้อเป็นคำถามการแสดงความคิดเห็น ความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า สาเหตุ อากรรการรักษาภาวะแทรกซ้อน และการดูแลตนเองเบื้องต้น ของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราวัดส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้มาตราวัดแบบลิเคิต (Likert Scale) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ แต่ละคำมีความหมายดังนี้ คือ

ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย 3	1
ไม่แน่ใจ 2	2
ไม่เห็นด้วย 1	3

ส่วนที่ 4 การวัดการปฏิบัติจำนวน 10 ข้อ เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกัน ความเสี่ยงในการติดเชื่อพิษสุนัขบ้า การดูแลตนเองเบื้องต้นหลังสัมผัสเชื่อพิษสุนัขบ้า การดูแลสัตว์เลี้ยงที่เป็นพาหะนำเชื่อพิษสุนัขบ้าลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราวัดส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ใช้มาตราวัดแบบลิเคิต (Likert Scale) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ แต่ละคำมีความหมายดังนี้ คือ

ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้คะแนน 3 1
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 2 2
ไม่เคยปฏิบัติ	ให้คะแนน 1 3

การแบ่งระดับความรู้ ใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom (1986: 42) แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้คือ

คะแนน 0 - 5	คะแนน ระดับต่ำ
คะแนน 6 - 7	คะแนนระดับปานกลาง
คะแนน 8 -10	คะแนนระดับสูง

การแบ่งระดับทัศนคติและการนำไปปฏิบัติใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบอิงเกณฑ์ ของ Bloom (1986: 42) แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้คือ

คะแนน 0 - 17	คะแนนระดับต่ำ
คะแนน 18 - 23	คะแนนระดับปานกลาง
คะแนน 24 - 30	คะแนนระดับสูง

4.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4.3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปปรับปรุงคำถามตามที่คุณวุฒิเสนอแนะ แล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาอีกครั้ง จนเป็นที่ยอมรับถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาแล้วจึงนำไปทดลองใช้ต่อไป

4.3.2 การตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน (กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาหาคะแนนและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยคำนวณจากสูตรของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ปรับปรุงเครื่องมือให้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

ความรู้อ้างอิง 0.738

ด้านเจตคติ อ้างอิง 0.603

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำวิจัยแจกแบบสอบถาม โดยอธิบายถึงการเก็บข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการศึกษา ข้อมูลที่ได้ของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นความลับไม่นำไปเปิดเผยที่ใด เมื่อเก็บแบบสอบถาม ตรวจสอบ แบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ จำนวน 35 ฉบับ

4.5 ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ผู้ทำวิจัยแบบสอบถาม โดยอธิบายถึงการเก็บข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการศึกษา ข้อมูลที่ได้ของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นความลับไม่นำไปเปิดเผยที่ใด เมื่อเก็บแบบสอบถาม ตรวจสอบ แบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ จำนวน 35 ฉบับ

2. ให้ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า สาเหตุ อาการการรักษาภาวะแทรกซ้อน และการดูแลตนเองเบื้องต้น ของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า

3. ประเมินผลหลังการให้ความรู้ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าเมื่อมารับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครั้งที่ 4 (1 เดือน) กรณีผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าไปรับวัคซีนที่สถานพยาบาลอื่นใช้วิธีโทรศัพท์สอบถามแทน

4.6 สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ตอบเรียนแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วประมวลผลเบื้องต้นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติอนุมาน (Inferential statistic) ได้แก่ Paired samples t-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.1, มีอายุระหว่าง 40-49 ปีมากถึงร้อยละ 10, ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.3, ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 45.7, มีรายได้ 5,000 - 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 60 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	42.9
หญิง	20	57.1
อายุ (ปี)		
<30	7	20
30 - 39	7	20
40 - 49	10	28.57
50 - 59	6	17.14
60 - 69	4	11.43
≥70	1	2.86
\bar{X} = 44.66, S.D = 14.90		

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	7	20
คู่	26	74.3
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	2	5.7
อาชีพ		
เกษตรกร	13	37.1
รับจ้าง	16	45.7
ค้าขาย	6	17.1
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/บาท		
<5,000	9	25.71
5,000 - 10,000	21	
>10,000	5	60

5.2 ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า

ก่อนการสอนกลุ่มตัวอย่างตอบถูกมาก 2 เรื่อง ได้แก่ โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่มีความรุนแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต (ร้อยละ 68.6) และการดูแลบาดแผลหลังถูกสัตว์กัดโดยการล้างแผลด้วยน้ำสบู่หลายครั้งล้างสบู่ออกให้หมดเช็ดแผลด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่โรงพยาบาล (ร้อยละ 65.7) และตอบผิดมาก 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องสุนัขและแมวเท่านั้นที่เป็นพาหะนำโรคพิษสุนัขบ้า (ร้อยละ 20.0) และการรักษาโรคพิษสุนัขบ้าในปัจจุบันสามารถรักษาให้หายขาดได้ (ร้อยละ 28.8) หลังการสอนกลุ่มตัวอย่างตอบถูกมาก 2 เรื่อง ได้แก่ โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่มีความรุนแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต (ร้อยละ 100) และอาการของสัตว์ที่น่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้าเช่นมีพฤติกรรมไปในทางตรงข้ามกับปกติชอบกัดสิ่งของชอบหลบอยู่ในมุมมืด (ร้อยละ 97.1) ตอบผิดมาก 2 เรื่องได้แก่ พาหะนำโรคพิษสุนัขบ้ามีเพียงสุนัขกับแมวเท่านั้น (ร้อยละ 74.3) และถ้าเคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาแล้วถูกสัตว์เลียขูดด้วยนมก็อีกไม่ต้องไปฉีดวัคซีนป้องกันเนื่องจากมีภูมิต้านทานอยู่แล้ว (ร้อยละ 77.1) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคะแนนความรู้ต่อบุคคล ก่อนและหลังการ สอน

ข้อ	ความรู้	ก่อนสอน	หลังสอน
		ร้อยละ	ร้อยละ
1	โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่มีความรุนแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต	68.6	100
2	การดูแลบาดแผลหลังถูกสัตว์กัดโดยการล้างแผลด้วยน้ำสบู่หลายครั้งล้างสบู่ออกให้หมดเช็ดแผลด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่โรงพยาบาล	65.7	94.3
3	เรื่องสุนัขและแมวเท่านั้นที่เป็นพาหะนำโรคพิษสุนัขบ้า	20.0	74.3
4	การรักษาโรคพิษสุนัขบ้าในปัจจุบันสามารถรักษาให้หายขาดได้	28.8	80
5	อาการของสัตว์ที่น่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้าเช่นมีพฤติกรรมไปในทางตรงข้ามกับปกติชอบกัดสิ่งของชอบหลบอยู่ในมุมมืด	62.9	97.1
6	ถ้าเคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาแล้วถูกสัตว์เลียขูดด้วยนมก็ไม่ต้องไปฉีดวัคซีนป้องกันเนื่องจากมีภูมิคุ้มกันอยู่แล้ว	34.3	7.1

เมื่อพิจารณาระดับความรู้พบว่าก่อนการสอนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 51.4 และมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.1 หลังการสอนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.6 และมีความรู้อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 11.4 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้ ก่อนและหลัง การสอน

ระดับความรู้	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	18	51.4	-	-
ปานกลาง	13	37.1	4	11.4
สูง	4	11.4	31	88.6
รวม	35	100	35	100

\bar{X} = 5.17 SD = 2.06 Min = 1.00 Max = 9.00 \bar{X} = 8.94 SD = 1.05 Min = 7 Max = 11

5.3 ทักษะคติในการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าก่อนการสอน

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีทัศนคติก่อนการสอนที่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก คือ การฉีดวัคซีนครบตามนัดสามารถป้องกันการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้ ร้อยละ 97.1 รองลงมา คือโรคพิษสุนัขบ้าแม้จะเป็นโรคอันตรายแต่สามารถป้องกันได้ด้วยการไปฉีดวัคซีน ร้อยละ 82.9

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีทัศนคติก่อนการสอนที่ไม่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก คือ ฉีดวัคซีนเฉพาะเมื่อถูกสุนัขและแมวกัดเท่านั้น ร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ ถ้าถูกลูกสุนัขอายุต่ำกว่า 3 เดือนกัดไม่ต้องไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 54.3 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามทัศนคติในการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าก่อนการสอนรายข้อ

ข้อ	ทัศนคติ	ทัศนคติ		
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1	โรคพิษสุนัขบ้าเมื่อเป็นแล้วไม่สามารถรักษาให้หายได้ต้องตายทุกราย	51.4	17.1	31.4
2	โรคพิษสุนัขบ้าแม้จะเป็นโรคอันตรายแต่สามารถป้องกันได้ด้วย การไปฉีดวัคซีน	91.4	2.9	14.17
3	ฉีดวัคซีนเฉพาะเมื่อถูกสุนัขและแมวกัดเท่านั้น	40.0	11.4	48.6
4	ถ้าถูกสุนัขขอยุ่ ต่ำกว่า 3 เดือนก็ไม่ต้องไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัข	45.7	22.9	31.4
5	เมื่อถูกสุนัขหรือแมวกัดไปฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าครั้งเดียวก็เพียงพอ	82.9	2.9	5.7
6	ถ้าลืมมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามวันนัด วางเมื่อไรค่อยมาฉีด	80.0	8.6	11.4
7	ต้องมาโรงพยาบาลเพื่อรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้ครบตามนัดแม้การเดินทางมาโรงพยาบาลจะไม่สะดวก	77.1	14.3	8.6
8	การไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามนัดถือว่าเป็นภาระ	74.3	2.9	22.9
9	ถ้าโดนสุนัขที่มีประวัติเคยฉีดวัคซีนมาแล้ว 1 ครั้งก็ไม่ต้องมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	77.1	17.1	5.7
10	การฉีดวัคซีนครบตามนัดสามารถป้องกันการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้	97.1	2.9	-

ผู้สัมผัสพิษสุนัขบ้าก่อนการสอน พบว่ามีทัศนคติอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 100

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามระดับทัศนคติ ก่อนการสอน

ระดับทัศนคติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-17)	-	-
ปานกลาง (18-23)	-	-
สูง (24 - 30)	35	100
รวม	35	100

\bar{X} =25.37 SD=2.74 Min=18.00 Max=30.00

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีทัศนคติหลังการสอนที่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก คือโรคพิษสุนัขบ้าเมื่อเป็นแล้วไม่สามารถรักษาให้หายได้ต้องตายทุกราย ร้อยละ 100 รองลงมาต้องมาโรงพยาบาลเพื่อรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้ครบตามนัดให้ได้แม้การเดินทางมาโรงพยาบาลจะไม่สะดวกก็ตามร้อยละ 100

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีทัศนคติหลัง การสอนที่ไม่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก คือ ถ้าลืมมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามวันนัด วันไหนว่างค่อยมาฉีดก็ได้ ร้อยละ 2.9 รองลงมา โรคพิษสุนัขบ้าแม้จะเป็นโรคอันตรายแต่สามารถป้องกันได้ด้วยการไปฉีดวัคซีน ร้อยละ 8.6 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามทัศนคติในการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหลังการสอนรายชื่อ

ข้อ	ทัศนคติ	ทัศนคติ		
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1	โรคพิษสุนัขบ้าเมื่อเป็นแล้วไม่สามารถรักษาให้หายได้ ต้องตายทุกราย	100	-	-
2	โรคพิษสุนัขบ้าแม้จะเป็นโรคอันตรายแต่สามารถป้องกันได้ด้วยการไปฉีดวัคซีน	91.4	-	8.6
3	ฉีดวัคซีนเฉพาะเมื่อถูกสุนัขและแมวกัดเท่านั้น	100	-	-

ข้อ	ทัศนคติ	ทัศนคติ		
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
4	ถ้าถูกลูกสูนซ์อายุต่ำกว่า 3 เดือนไม่ต้องไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	-	-	100
5	เมื่อถูกสูนซ์หรือแมวกัดไปฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าครั้งเดียวก็เพียงพอ	-	-	100
6	ถ้าลืมมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามวันนัด วางเมื่อไรค่อยมาฉีด	-	2.9	97.1
7	ต้องมาโรงพยาบาลเพื่อรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้ครบตามนัดแม้การเดินทางมาโรงพยาบาลจะไม่สะดวก	100	-	-
8	การไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามนัดถือว่าเป็นภาระ	100	-	-
9	ถ้าโดนสูนซ์ที่มีประวัติเคยฉีดวัคซีนมาแล้ว 1 ครั้งก็ไม่ต้องมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	100	-	-
10	การฉีดวัคซีนครบตามนัดสามารถป้องกันการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้	100	-	-

เมื่อพิจารณาทัศนคติของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าเกี่ยวกับการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหลังการสอน พบว่ามีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 11.4 และมีทัศนคติอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.6 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามระดับทัศนคติหลังการสอน

ระดับทัศนคติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-17)	-	-
ปานกลาง (18-23)	4	11.4
สูง (24 - 30)	31	88.6
รวม	35	100

\bar{X} =29.80 SD= 0.584 Min=28.00 Max=30.00

5.4 การปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีการปฏิบัติตัวก่อนการสอนที่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก คือเมื่อต้องฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าจะมารับวัคซีนตามที่นัดร้อยละ 94.3 รองลงมา ท่านนำสุนัขหรือแมวที่เลี้ยงไว้ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี ร้อยละ 88.6

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีการปฏิบัติตัวก่อนการสอนที่ไม่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก คือ หากลูกสุนัขหรือลูกแมวเล็กๆช่วนก็จะมาพบแพทย์ ร้อยละ 91.4 รองลงมา เมื่อต้องมารับวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าจะมารับวัคซีนตามที่นัดร้อยละ 88.5 ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ก่อนการสอนรายชื่อ

ข้อ	พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
		เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
1	เมื่อสุนัขหรือแมวกัดกัน ท่านจะไม่เข้าไปจับแยก	28.6	71.4	-
2	เมื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กัดท่านล้างแผลด้วยน้ำสบู่จนสะอาดทันทีก่อนไปพบแพทย์	11.4	57.1	31.4
3	เมื่อท่านต้องฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าท่านมารับวัคซีนตามที่นัด	94.3	2.9	2.9
4	ท่านถูกสุนัขจรจัดข่วนเป็นแผลเพียงเล็กน้อยท่านก็มาพบแพทย์	20	37.1	42.9
5	ท่านทำแผลที่เกิดจากสุนัขกัดที่สถานพยาบาลใกล้บ้านทุกวัน	77.1	22.9	-
6	หากท่านสัมผัสมาฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าท่านจะรีบมาโรงพยาบาลทันทีที่ทำได้	31.4	68.6	-
7	ท่านให้สุนัขหรือแมวเลียปากเป็นประจำ	28.6	71.4	-
8	หากลูกสุนัขหรือลูกแมวเล็กๆช่วนท่านก็จะมาพบแพทย์	8.6	51.4	40.0

ข้อ	พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
		เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
9	เมื่อสุนัขหรือแมวที่บ้านทานป่วยทานจะป้อนอาหารหรือยาด้วยมือเปล่า	40.0	54.3	5.7
10	ทานนำสุนัขหรือแมวที่เลี้ยงไว้ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี	88.6	-	11.4

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าก่อนการสอนพบว่ามี การปฏิบัติตัวอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 57.1 และมีการปฏิบัติตัวอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 42.9 ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามระดับการปฏิบัติตัวก่อนการสอน

ระดับการปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-17)	-	-
ปานกลาง (18-23)	20	57.1
สูง (24 - 30)	15	42.9
รวม	35	100

$\bar{X}=23.05$ $SD= 2.49$ $Min=19.00$ $Max=29.00$

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีการปฏิบัติตัวหลังการสอนที่ถูกต้อง 2 ลำดับแรกคือเมื่อต้องฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าจะมาฉีดวัคซีนตามที่นัดร้อยละ 100 รองลงมา เมื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัดล้างแผลด้วยน้ำสบู่จนสะอาดทันทีก่อนไปพบแพทย์ร้อยละ 94.3

ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้ามีการปฏิบัติตัวหลังการสอนที่ไม่ถูกต้อง 2 ลำดับแรกคือ หากลูกสุนัขหรือลูกแมวเล็กๆชุนก็จะมาพบแพทย์ ร้อยละ 25.7 รองลงมา จะป้อนอาหารหรือยาเมื่อสุนัขหรือแมวที่บ้านป่วยด้วยมือเปล่า ร้อยละ 25.7 ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า หลังการสอนรายข้อ

ข้อ	พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
		เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
1	เมื่อสุนัขหรือแมวกัดกัน ท่านจะไม่เข้าไปจับแยก	71.4	20.0	8.6
2	เมื่อสัตว์เลียลูกด้วยนม กัดท่านล้างแผลด้วยน้ำสบู่จนสะอาดทันทีก่อนไปพบแพทย์	94.3	5.7	-
3	เมื่อท่านต้องฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าท่านมาฉีดวัคซีนตามที่นัด	100	-	-
4	ท่านถูกสุนัขจรจัดข่วนเป็นแผลเพียงเล็กน้อยท่านก็มาพบแพทย์	94.3	5.7	-
5	ท่านทำแผลที่เกิดจากสุนัขกัดที่สถานพยาบาลใกล้บ้านทุกวัน	94.3	2.9	2.9
6	หากท่านสัมผัสมาฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าท่านจะรีบมาโรงพยาบาลทันทีที่ทำได้	91.4	2.9	5.7
7	ท่านให้สุนัขหรือแมวเลียปากเป็นประจำ	88.6	8.6	2.9
8	หากลูกสุนัขหรือลูกแมวเล็กๆข่วนท่านก็จะมาพบแพทย์	74.3	17.1	8.6
9	เมื่อสุนัขหรือแมวที่บ้านท่านป่วยท่านจะป้อนอาหารหรือยาด้วยมือเปล่า	74.3	17.1	8.6
10	ท่านนำสุนัขหรือแมวที่เลี้ยงไว้ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี	88.6	11.4	-

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า หลังการสอนพบว่า มีการปฏิบัติตัวอยู่ในระดับสูง ร้อย 100 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามระดับการปฏิบัติตัวหลังการสอน

ระดับการปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-17)	-	-
ปานกลาง (18-23)	-	-
สูง (24 - 30)	35	100
รวม	35	100

\bar{X} =28.34 SD=1.57 Min=24.00 Max=30.00

5.5 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังการสอน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังการสอบเท่ากับ 5.17 และหลังการสอบเท่ากับ 8.94 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้หลังการสอบ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังการสอบ

ความรู้	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ก่อนการสอบ	5.17	2.06	-9.105	.000
หลังการสอบ	8.94	1.05		

5.6 การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติก่อนและหลังการสอบ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยก่อนการสอบเท่ากับ 25.37 และหลังการสอบเท่ากับ 29.80 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติหลังการสอบ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติก่อนและหลังการสอน

ทัศนคติ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ก่อนการสอน	25.37	2.74	-8.99	.000
หลังการสอน	29.80	.58		

5.7 การเปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติก่อนและหลังการสอน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการปฏิบัติเฉลี่ยก่อนการสอนเท่ากับ 23.05 และหลังการสอนเท่ากับ 28.34 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติหลังการสอน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติก่อนและหลังการสอน

การปฏิบัติ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ก่อนการสอน	23.05	2.49	-10.08	.000
หลังการสอน	28.34	1.57		

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (pre - experiment) ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมมารับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดหลังได้รับความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้ากลุ่มตัวอย่างคือ คือผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าแล้วแพทย์พิจารณาให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ห้องอุบัติเหตุ -ฉุกเฉิน โรงพยาบาลหนองบุญมาก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมาทุกรายโดยพิจารณาจากมีอายุ 15 ปีขึ้นไป กรณีผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้า อายุน้อยกว่า 15 ปี ซักถามผู้ปกครองแทนและยินดีตอบแบบสอบถาม จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทัศนคติในการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีอัลฟาของครอนบาค ด้านความรู้อยู่ที่เท่ากับ 0.738 และด้านเจตคติ เท่ากับ

0.603 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2560 - 15 เมษายน 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานได้แก่ Paired samples t-test ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนการให้ความรู้เท่ากับ 5.17 และหลังให้ความรู้เท่ากับ 8.94 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้หลังการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านทัศนคติผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติก่อนการสอนเท่ากับ 25.37 และหลังการสอนเท่ากับ 29.80 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้หลังการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านการปฏิบัติผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติก่อนการสอนเท่ากับ 23.05 และหลังการสอนเท่ากับ 28.34 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติหลังการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. การอภิปรายผลการวิจัย

หลังการสอนผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีกระบวนการสอนดังนี้ ใช้การสอนให้ความรู้เป็นรายบุคคลรวมถึงญาติผู้ดูแลหรือนำผู้สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้ามาโรงพยาบาล โดยใช้วิดีโอของกรมควบคุมโรคติดต่อเรื่องโรคพิษสุนัขบ้า และวิดีโอเรื่องผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า โดยขณะดูวิดีโอผู้วิจัยให้ความรู้เสริมสอดแทรกโดยหยุดวิดีโอเป็นช่วงๆ เพื่อความเข้าใจที่มากขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ที่กล่าวว่าการสนับสนุนทางสังคม (social support) มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อการป้องกันโรคการส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ และสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวไว้ว่าเมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึงเมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึงการที่บุคคลได้เกิด

การเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจ ด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น (Bloom, 1968)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนาวงษ์พิทักษ์โรจน์ (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีที่มีมารับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลนครปฐมพบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีมีพฤติกรรมปฏิบัติตนถูกต้องในระดับปานกลาง การสนับสนุนทางสังคมความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตน

สอดคล้องกับอภิญา ศิริพิทยาคุณกิจ (2553) ได้ศึกษาแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดูแลผู้ที่เป็นเบาหวานพบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยผู้ที่เป็นเบาหวานในการดูแลเบาหวานและทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ที่เป็นเบาหวานในระยะยาว

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมมารับวัคซีนพิษสุนัขบ้าครบชุดหลังได้รับความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้าของผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าเนื่องจากโรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่เป็นแล้วรักษาไม่หายและยังไม่มีวิธีรักษา ดังนั้นพยาบาลผู้ดูแล ต้องให้ความรู้แก่ผู้สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้าโดยเน้น เรื่องสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิดเป็นพาหะนำโรคพิษสุนัขบ้าได้ และถ้าเคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาแล้วและถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัดอีกก็ต้องมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบกระตุ้นอีก

2. ทิศนคติในการไปรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าข้อที่ได้คะแนนน้อย 2 อันดับแรกคือ เรื่องลืมมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามวันนัด และโรคพิษสุนัขบ้าแม้จะเป็นโรคอันตรายแต่สามารถป้องกันได้ด้วยการไปฉีดวัคซีน พยาบาลผู้ดูแล ผู้ที่สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้า ต้องวางระบบการติดตามผู้สัมผัสเชื้อพิษสุนัขบ้า และขณะให้การดูแลต้องเน้นย้ำเรื่องการมารับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามนัด และการบันทึกใบนัดฉีดวัคซีนต้องบันทึกด้วยภาษาที่อ่านง่าย ชัดเจน พร้อมเน้นย้ำวันนัดครั้งถัดไปทุกราย

3. การปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าและการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าข้อที่ได้คะแนนน้อย 2 อันดับแรกคือ การมาพบแพทย์หาก

ลูกสุนัขหรือลูกแมวเล็กๆข่วน และการป้อนอาหารหรือยาเมื่อสุนัขหรือแมวที่บ้านป่วยด้วยมือเปล่าพยาบาลห้องอุบัติเหตุ - ดูกเงินต้องประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านการเป็นวิทยากรอบรมในหลักสูตรการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และหลักสูตรอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชน(อฉช.) เรื่องการปฏิบัติตัวในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าโดยเน้นย้ำใน 2 ประเด็นข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2559). แนวทางเวชปฏิบัติโรคพิษสุนัขบ้าฉบับปรับปรุงพิเศษ. ชุมชนุสสทสรณการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด:กรุงเทพฯ.
- ธีรพงษ์ ยืนยงโอฬาร. (2554).ระบาดวิทยาโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2549 - 2554 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.dcontrol.dld.go.th/th/images/stories/.rebies-epidemic_2549_-_2554.pdf [10 พฤศจิกายน 2559]
- ธีรพงศ์ ยืนยงโอฬาร และณัฐพัชร บุญมีเกษมสันต์. (2552).โรคพิษสุนัขบ้า. ชุมชนุสสทสรณการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด: กรุงเทพฯ.
- นริศ นางาม ,ประพันธ์ศักดิ์ ฉวีราช, พิทักษ์ น้อยเมล์และนภดล มีมาก. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำสุนัขและแมวมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในหมู่บ้านชนบทของจังหวัดขอนแก่น วารสารสัตวแพทย์ 10(3): 36 - 49.
- นิวัช เทพสง.(2551).ลักษณะทางระบาดวิทยาของผู้ที่ถูกสงสัยว่าสัมผัสเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าใน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.tnrr.in.th> [16 ธันวาคม 2559]
- บุญเยี่ยมตระกูลวงษ์. (2541). จิตวิทยาสังคมกับการสาธารณสุขหน่วยที่ 11 ในเอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์หน่วยที่ 9 - 15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:นนทบุรี.
- ประวิทย์ชุมเกษียร. (2541). สาเหตุการไม่ได้รับวัคซีนหลังรับเชื้อของผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย พ.ศ. 2535 - 2539 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.tnrr.in.th[18 ธันวาคม 2559]

- พันธ์ชัย จิตชัย. (2555). โรคพิษสุนัขบ้า: สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำปี 2555 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th> [16 ธันวาคม 2559]
- รัตนาวรชพิทักษ์โรจน์. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีที่มาใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลนครปฐม (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.tnrr.in.th [18 ธันวาคม 2559]
- สังวาลเจริญรบและคณะ. (2540). สภาพการณ์ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของผู้มารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่งานควบคุมโรคติดต่อทั่วไป. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด: ร้อยเอ็ด.
- สุดา สีบุญเรือง และธีระพงษ์ต้นทวีเชียร. (2559). วิชาการโรคพิษสุนัขบ้า (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.saovabha.com/Vichakarn/default.asp [20 ธันวาคม 2559]
- สุเมธองค์วรรณดี, ประวิทย์ชุมเกษียร, นราทิพย์ชุตินวงศ์และวิโรจน์ตั้งเจริญเสถียร. (2546). ต้นทุน- ผลได้ของการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยโดยเน้นการควบคุมในสุนัข. วารสารวิชาการสาธารณสุข: กรุงเทพฯ.
- สุรัชยศิลาวรรณ, นันทนาแต่ประเสริฐ, พงษ์พิชญศรัทธรรามานสาร, ธีรศักดิ์พรหมพินใจ. (2551). ต้นทุนประสิทธิผลโครงการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในคนเปรียบเทียบระหว่างการให้วัคซีนโดยวิธีการป้องกันโรคล่วงหน้าและการให้วัคซีนป้องกันหลังถูกสัตว์กัด (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http://www ..kmdcc.go.th](http://www..kmdcc.go.th) [16 ธันวาคม 2559]
- สำนักโรคติดต่อทั่วไป. (2559). ระบบรายงานโรคพิษสุนัขบ้า กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.r36.ddc.moph.go.th/r36/home> [16 ธันวาคม 2559]
- อนุรักษ ทองเทศ. (2549). ความพึงพอใจของผู้มารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่โรงพยาบาลป่าโมก อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอ่างทอง (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.http:tdc.thailis.or.th [3 ธันวาคม 2559]
- อภิญา ศิริพิทยาคุณกิจ.(2553).แรงสนับสนุนทางสังคม: ปัจจัยสำคัญในการดูแลผู้ที่เป็นเบาหวาน. วารสารพยาบาลรามธิบดี (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.med.mahidol.ac.th [2 ธันวาคม 2559]

Benjamin, S Bloom. 1968. 'Learning for mastery'. Evaluation comment.
Center for the study of instruction program. University of California
at Los Angeles. Vol 2:47-62.